

Stríð og realpolitikur

Bankakreppan, sum tók seg upp á heysti 1992 var byrjanin til at viðurskiptini millum Føroyar og Danmark kólnaðu.

Seinni er komið fram, at handfaringin hjá stjórnini - fyrst hjá borgarligu Schlüterstjórnini, seinni hjá Nyrupstjórnini ikki var serliga rimulig - sæð við føroyskum eygum.

Partabrævabýtið fór fram á várið 1993, meðan Marita Petersen var lögmaður - og er tað í hesum sambandi, at føroyingar rættuliga kenna seg snýttar.

Hetta hevur ført til, at viðurskiptini millum danska og føroyska Javnaðarflokkinn nærmast vórðu fryst. Tá Atli Dam var fólkatingsmaður í 1993/94 var hann partur av tingbólkinum hjá danska Javnaðarflokkinum, men viðurskiptini vóru ikki góð. Flokkurin misti fólkatingsumboðið á valinum 21. september 1994.

Tá val nú aftur var skrivað út, gjørdi Javnaðarflokkurin skjótt greitt, at flokkurin fór at standa friur á fólkatingi - og at flokkurin ikki fór at luttaka í donskum innanríkispolitikki. Hetta fekk Poul Nyrup Rasmussen at vita, tá hann í januar vitjaði í Føroyum.

Í valstríðnum hevur hann aftur fingið hetta staðfest, og tá tað vísti seg, at boð vóru eftir føroyska fólkatingsmanninum, skuldi stjórnin hava meiriluta, fekk Poul Nyrup Rasmussen aftur somu boð.

Men Javnaðarflokkurin hevur tó gjørt greitt, at hann ikki fer at fella eina javnaðarstjórn.

Tá valúrslitið var greitt, vísti tað seg, at munurin millum borgarliga veyging og vinstraveiging var so tepur, at føroyski fólkatingsmaðurin kundi avgera, hvørja stjórn danir skulu hava.

Tí stóð Jóannes Eidesgaard í eini tvístríðu - um hann skuldi fella Nyrup og tríviga upp á Uffa - ella um hann skuldi samráðast við Nyrup til tess at vita, um hann kundi fáa eina tilsøgn - føroyingum til fyrimuns, og aftur tryggja stjórnini grundarlag - uttan at vera partur av stjórnini ella partur av danska Javnaðarflokkinum.

Hóskvøldið fekk Javnaðarflokkurin tilsøgn frá Nyrup upp á øll málini, sum flokkurin hevur biðið um at fáa viðgjørd.

Jóannes Eidesgaard vil ikki enn siga nakað um, hvørt hann hevur fingið nóg nógv burtur úr.

- Hetta venda vit aftur til, tá samráðingar hava verið, sigur hann.

...og verður úrslitið ikki nóg gott, kann Jóannes Eidesgaard framvegis fella Nyrupstjórnina.

Høgt politiskt spæl, vil onkur siga. Jóannes Eidesgaard sigur, at hann førir realpolitik.

Úrslitið verður lagt fyri dagin seinni í ár...

Fingu tilsøgn frá Nyrup

– Úrslitið av fundinum var, at vit hava fingið tilsøgn upp á, at øll málini, sum vit hava viðgjørt í kvøld, verða loyst á ein hátt, sum vit kunnu vera nøgd við, sigur Jóannes Eidesgaard, sum hóskvøldið váttadi, at hann ikki fer at fella nýggju stjórnina hjá Poul Nyrup Rasmussen, hóast hann framvegis leggur dent á, at hann er óheftur í fólkatinginum - hann er hvørki partur av stjórnini ella av danska javnaðarflokkinum

EIRIKUR LINDENSKOV
UR KEYPMANNAHAVN

- Vit hava nú sitið í útvið fimm tímar og tosað djúpt um tingini, segði ein heldur troystur Jóannes Eidesgaard, sum frá klokkan 19:00 hóskvøldið til út móti miðnátt sat og togaðist við topparnar í danska Javnaðarflokkinum.

At Poul Nyrup Rasmussen leggur stóran dent á viðurskiptini millum føroyska og danska Javnaðarflokkin, var eyðsæð. Hann kom av Christiansborg, har samráðingarnar um stjórnargrundarlagið mátti útsetast, tí hann skuldi á fund við føroyingarnar. Donsku fjølmiðlarnir vildu í gjár vera við, at Marianne Jelved súrmlaðist ikki sørt, tí Nyrup var so leingi burtur frá stjórnarsamráðingunum fyrir at hitta føroyingarnar.

Allir spurningarnir verðið uppi og vent

- Eg lovaði í valstríðnum, at vit ikki fóru at taka lut í donskum innanríkispolitikki. Eisini søgdu vit, at vit fóru at samráðast við danska Javnaðarflokkinn um at fáa glið á eina loysn á truplu viðurskiptinum.

- Á fundinum í kvøld hava allir hesir spurningarnir verið uppi og vent - eisini framtíðarviðurskiptini

millum Føroyar og Danmark og viðurskiptini millum danska Javnaðarflokkinn og føroyska Javnaðarflokkinn, sigur Jóannes Eidesgaard.

- Vit hava gjølliga greitt teimum frá serstøðuni, sum vit eru í, meðan teir hava roynt at lagt upp til samstarv.

- Men eg havi takkað nei - tí sum sagt standi eg við vallyftini og harvið verður tað - hendan støðan verður ikki broytt, sigur Jóannes Eidesgaard.

Missi ávirkan - men fær fylgt við

Við ikki at vera limur í nørkum tingbólki missir Jóannes Eidesgaard beinleiðis ávirkanina á tingnevndirnar, tí hann fær valla nakran nevndarsess. Fór hann hinvegin upp í bólkin hjá danska Javnaðarflokkinum, so var støðan ørvísi, og hevði hann tá fingið onkran sess av kvotuni hjá teimum.

Kortini gevur tingskipanin tinglimi møguleika at mæta í øllum nevndum sum eygleiðari, og tað ætla Jóannes Eidesgaard at gera.

- Afturat tí, so ætli eg mæti at brúka hægsta politiska pallin - nevniliga røðarapallin í fólkatinginum, har eg við at seta fyrispurningar og vera við í viðgerðum av føroyskum málum

ælti mæti at gera mína ávirkan galdandi.

Kann ikki gera konkreta avtalur

Jóannes Eidesgaard vísir á, at føroyski Javnaðarflokkurin ella føroyska samfelagið kann ikki liva við viðurskiptinum, soleiðis sum tey hava verið millum londini bæði og millum javnaðarflokkarnar báðar. Tí hevur hann lagt so stóran dent á at fáa donsku umboðini at skilja hesa støðuna og at duga at innsiggja hetta frá danskari síðu - at vit ikki kunnu liva við hesum viðurskiptum, sum ikki eru nøktandi fyrir føroyingar.

Jóannes Eidesgaard vísir eisini á, at hann sum andstøðupolitiskari ikki kann fara inn heilt konkret og gera avtalur.

- Hetta gjørdi eg eisini forsætisráðharran vart við, og tí kunnu vit sjálvandi heldur ikki vera so konkretir, at vit seta tøl á. Men hetta pappírið, sum vit nú hava fingið, skapar fortreytir fyrir at vit kunnu ná eina góðari loysn, sigur hann.

- Vit hava fingið eina tilsøgn frá Poul Nyrup Rasmussen, og ein tilsøgn er nokkso bindandi. Vit hava so bankakanningarrapportina upp á 2.500 síður, sum er gott grundarlag at byggja eina varandi loysn uppá.

Síðani hava vit tað, sum serfrøðinganevndin hjá landsstýrinum er komin til og at enda tað, sum landsstýrið og lógtíngið kunnu semjast um.

Viðvíkjandi skuldarspurninginum, so hava Jóannes Eidesgaard og Marita Petersen fingið tilsøgn upp á, at afturgjaldingin ikki skal ganga út yvir vælfærdina, soleiðis sum krepputíðini gjørdi í 1993.

- Sjálvandi skulu vit gjalda tað, sum vit skylda, men tað skal vera undir rímilugum treytum, sigur hann.

Poul Nyrup vil føroyskt sjálvstýri

Javnaðarflokkurin hevur seinastu tíðna arbeitt nógvið at broyta ríkisráttarlugu støðuna. Eisini her fingur føroysku umboðini eina tilsøgn frá forsætisráðharranum.

- Poul Nyrup Rasmussen hevur gjørt greitt, at hann hevur fulla virðing fyrir hesum ynski føroyinga, og hann hevur givið okkum tilsøgn upp á, at føroyingar hava krav upp á alt tað sjálvstýri, sum Føroya fólk ynskja.

Jóannes Eidesgaard vísir í hesum sambandi á, at danski Javnaðarflokkurin grundgevir hendan viljan til føroyskt sjálvstýri við, at danski Javnaðarflokkurin

sær týðningin í ríkisfelagskapinum - at hann ikki kann halda fram undir verandi heimastýrisskipan.

At enda sigur Jóannes Eidesgaard, at avtalan fyrrakvøldið letur upp fyrir, at vit kunnu koma fram til nøktandi loysnir, og at hann hevur góðar vonir í so máta.

